

Zaaknr. : 17B0215/16ZK22034

Kenmerk : 17IT024128

Barcode : 

Besluitvorming ambitie en strategie waterkwaliteit

Doel van de notitie: Besluitvorming door het algemeen bestuur over de ambitie en strategie voor verdere verbetering van de waterkwaliteit in het beheergebied van waterschap Brabantse Delta.

Samenvatting: In een BOB-traject heeft het algemeen bestuur verkend of, en zo ja op welke onderdelen er een tandje bij geschakeld moet worden voor verdere verbetering van de waterkwaliteit. Het dagelijks bestuur heeft het oordeel van het algemeen bestuur uitgewerkt in een besluitvormende notitie voor aanscherping van de ambitie en strategie van het hoofdthema waterkwaliteit.

Advies: Het algemeen bestuur stemt in met de aangescherpte ambitie en strategie voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit in het beheergebied van waterschap Brabantse Delta.

Bespreking in:	Vergaderdatum:
☒ Directieteam	19 september 2017
☐ Overlegvergadering	
☒ Dagelijks Bestuur	03 oktober 2017
☐ Georganiseerd Overleg	
☒ Besluitvormend AB	25 oktober 2017
☒ Bijlage(n) bij het besluit Verslag oordeelsvormende vergadering algemeen bestuur van 28 juni 2017 Besluitvormingsnotitie 'Bijschakelen voor gezond water'	17IT018623 17IT018761
-- Achtergronddocument(en)	

Aanleiding/context

Uit landelijke en regionale analyses is gebleken dat met alle geplande en voorgenomen inspanningen van de Nederlandse waterbeheerders en anderen de waterkwaliteitsdoelstellingen voor eind 2027 niet volledig zullen worden gehaald. Deze conclusie geldt ook voor het beheergebied van waterschap Brabantse Delta. Op 16 november 2016 hebben diverse partijen, waaronder de Unie van Waterschappen, daarom de intentieverklaring ondertekend voor het opstellen van een Delta-aanpak voor Waterkwaliteit en Zoetwater. Het algemeen bestuur van waterschap Brabantse Delta heeft in een BOB traject verkend of en zo ja, op welke onderdelen we een tandje bij moeten schakelen voor verdere verbetering van de waterkwaliteit in West- en Midden-Brabant.

De beeldvorming in het BOB-traject Waterkwaliteit heeft in twee rondes plaatsgehad (1 februari en 29 maart 2017). Vervolgens heeft het algemeen bestuur op woensdag 28 juni 2017 zijn oordeel uitgesproken over de ambitie en strategie voor waterkwaliteit (zie het verslag van deze bijeenkomst; bijlage 17IT018623). Het dagelijks bestuur heeft het oordeel van het algemeen bestuur uitgewerkt in een aangescherpte ambitie en strategie voor waterkwaliteit ('Bijschakelen voor gezond water'; 17IT018761). Het is een voorstel voor een versterkte waterkwaliteitsinzet met de termijn van de Kadernota 2018-2027 als tijdhorizon. Hiermee sluiten we naadloos aan bij de eindtermijn van de Europese Kaderrichtlijn Water en de landelijke Delta-aanpak voor Waterkwaliteit en Zoetwater (december 2027).

Beoogd effect

Door het aanscherpen van de met het Waterbeheerplan 2016-2021 ingezette ambitie en strategie voor waterkwaliteit benadrukt het waterschap het belang van blijven werken aan gezond water en levert het zijn bijdrage aan de noodzakelijk geachte 'tandjes erbij'. Met deze proactieve aanpak wil het waterschap als waterautoriteit het goede voorbeeld geven en anderen inspireren om ook (aanvullende) bijdragen te leveren aan een verdere verbetering van de waterkwaliteit in Midden- en West-Brabant.

Met de uitvoering van het Waterbeheerplan 2016-2021 zijn we de goede weg ingeslagen. Aanvullend gaan we door middel van pilots met Vlaamse en Nederlandse gebiedspartners, ketenpartners, ondernemers en kennisinstanties verkennen waar we er de komende jaren doelmatig een of meer tandjes bij kunnen schakelen. We focussen daarbij op zowel het landelijk als stedelijk gebied, op watersystemen en de afvalwaterketen. Participatie, innovatie, doelmatigheid en transitie naar een duurzame samenleving zijn kernbegrippen in de voorgestelde aanpak.

We doen alleen meer als het duidelijk zinvol is. Samen met andere ontdekken wat waar effectief is en op basis van voortschrijdend inzicht investeren. Dit betekent niet per definitie meer investeren maar wel slimmer en waar mogelijk samen investeren. Daarbij haken we waar mogelijk aan bij lopende activiteiten in het gebied. We gaan nog meer in gesprek om te beïnvloeden, om in het gebied niet alleen onze doelen maar ook de doelen van onze partners samen efficiënter te verwezenlijken. Zo werken we aan maatschappelijke meerwaarde. We stimuleren andermans initiatieven waarbij we ook zoeken naar cofinanciering. Altijd goed maatregelen zoals akkerrandenbeheer breiden we uit waar mogelijk.

Argumenten

1. Een koersvaste waterautoriteit wekt vertrouwen

De inkt van het waterbeheerplan 2016-2021 is nog maar net twee jaar droog. Het is belangrijk om de uitvoering van de daarin afgesproken acties voor waterkwaliteit op stoom te brengen. De praktijkervaring leert immers dat investeringen in waterkwaliteit in de regel een aantal jaren nodig hebben om tot merkbare verbeteringen te komen. Daarbij is het verstandig om al gaandeweg door middel van (gebieds)pilots te leren wat wel en niet werkt en waar nodig de programmering van maatregelen bij te stellen. Door koersvast te blijven en proefondervindelijk tandjes erbij te schakelen laat het waterschap zien een betrouwbare waterautoriteit te zijn die samen met anderen serieus wil blijven werken aan gezond water voor duurzaam wonen, werken en recreëren in Midden- en West-Brabant. Op deze manier zal het vertrouwen in het waterschap groeien.

2. Goed voorbeeld doet goed volgen

Door als waterschap een heldere ambitie aan te geven met de wens om zelf en samen met anderen aan de noodzakelijke tandjes erbij te willen werken, geeft het waterschap het goede voorbeeld. Dit zal anderen stimuleren om ook in actie te komen en initiatieven te ontplooiën. Door de 'Brabantse Delta' in te zetten als (inter)nationale proeftuin voor ondernemers, kennis- en onderwijsinstanties vergroot het waterschap daarbij zijn zichtbaarheid.

Kanttelingen en risico's

1. Gebrek aan zichtbare resultaten kan demotiveren

Voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit moeten maatregelen worden ingezet op verschillende met elkaar samenhangende kritische factoren. Voor ecologisch gezond water gaat het om zowel de wijze van inrichting, beheer en onderhoud, het terugdringen van belastingen met verontreinigende stoffen en de variatie aan stroming, afvoer en leefgebieden. Zo kan het zijn dat een hoge belasting met stikstof en fosfor in combinatie met het gevoerde peilbeheer het rendement van inrichtingsmaatregelen voor waterkwaliteit nog sterk beperkt. Daarbij komt dat planten en dieren in de regel een aantal jaren nodig hebben om zich aan te passen aan de nieuwe omstandigheden. Effecten van maatregelen worden daarom vaak niet direct merkbaar in de waterkwaliteitsscores; daar kan een aantal jaren overheen gaan. Ook kan het zijn dat maatregelen vooral lokaal een positief effect hebben, maar op de schaal van een heel waterlichaam niet of nauwelijks tot een merkbare verbetering leiden. Waterkwaliteit is daarmee een kwestie van lange adem en van 'vele kleintjes maken samen een groot verschil'.

Het waterschap zet daarom in op een adaptieve programmering om steeds op basis van de nieuwste inzichten met gebiedspartners te bepalen waar ingezette euro's het meest renderen. De KRW-watersysteemanalyses en gebiedspilots (o.a. voor uitwerking van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) leveren hiervoor belangrijke informatie op. In 2019 maken we een tussenbalans op (welke waterkwaliteitswinst hebben 'tandjes erbij' opgeleverd?) als basis voor het gebiedsproces met partners (2019-2020) voor het selecteren van doelmatige maatregelen voor de periode 2022-2027.

2. Beperkte mate van sturingsinvloed

Als waterautoriteit wordt het waterschap door velen, al dan niet om politieke redenen, gezien als de eerstverantwoordelijke partij voor het halen van waterkwaliteitsdoelen. Het waterschap is echter voor een groot deel afhankelijk van de wijze van water- en landgebruik door anderen. De mate van sturingsinvloed is veelal beperkt. Denk bijvoorbeeld aan de waterkwaliteit van instromend water uit Vlaanderen en het in te laten zoetwater vanuit Rijkswateren. En aan het gebruik van mest- en gewasbeschermingsmiddelen door agrarische ondernemers in het landelijk gebied en inwoners van steden en dorpen.

Het waterschap zet daarom in op stimuleringsmaatregelen in het landelijk en stedelijk gebied en het vormen van diverse samenwerkingsallianties, naast het beïnvloeden van beleid- en regelgeving en het actief zoeken van cofinancieringsbronnen. Het intensiveren van de afstemming en samenwerking met Vlaamse partners is hierbij een belangrijk speerpunt.

Financiering

In het kader van duurzaam financieel beleid is afgesproken dat het waterschap werkt met een vast jaarlijks netto investeringsvolume. Extra investeringsruimte voor waterkwaliteitsthema's die voor een jaar of meerderde jaren speciale aandacht vragen moet in beginsel worden gezocht binnen dat 'investeringsplafond'. Vooruitlopend op de besluitvorming in het BOB-traject is in de Kadernota 2018-2027 voor watersystemen rekening gehouden met een netto investeringsvolume van € 800.000,- per jaar (vanaf 2018; exclusief subsidies) voor de benodigde extra maatregelen voor het thema waterkwaliteit. Tevens reserveert het waterschap, vanwege de schaal van de maatschappelijke opgave en de versnelling in de klimaatverandering, vanaf 2018 jaarlijks €700.000,- voor extra maatregelen. De plannen van de nieuwe regering, de Omgevingsvisie van de provincie (2018) en de eigen analyses vormen het basis voor een aangepaste klimaatstrategie waaraan in 2018 en 2019 wordt gewerkt. Het formuleren van een aangepaste klimaatstrategie biedt ook kansen voor een versterkte aandacht voor waterkwaliteit in zowel stedelijk als landelijk gebied.

Om de 'tandjes erbij' vorm te kunnen geven is de komende jaren naast investeringsruimte ook extra personele inzet (1 fte) nodig. Om hiermee snel een start te kunnen maken zal ruimte worden gezocht binnen de begroting voor 2018. Voor een structurele borging van deze extra inzet zal een voorstel worden gedaan in de exploitatiebegroting voor de Kadernota 2019-2028.

Voor eventuele extra waterkwaliteitsmaatregelen voor zuiveringsbeheer ('tandje(s) erbij') zijn vooralsnog geen middelen gereserveerd. Uiterlijk eerste kwartaal 2018 wordt aan het algemeen bestuur een voorstel voorgelegd voor de aanpak van microverontreinigingen en aanvullende zuivering van nutriënten (stikstof en fosfor). Dan wordt duidelijk in hoeverre extra financiële middelen voor zuiveringsbeheer zijn gewenst.

Uitvoering

Het waterschap werkt met een adaptieve, omgevingsbewuste programmering en uitvoering van maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit. In diverse gebiedsprocessen wordt continu gezocht naar samenwerkings- en cofinancieringskansen en toepassing van maatregelen met het beste waterkwaliteitsrendement. In de resterende bestuursperiode legt het dagelijks bestuur de nadruk op het samen met gebiedspartners op stoom brengen van de acties en maatregelen uit het vigerende Waterbeheerplan 2016-2021. Dit sluit aan op de constatering in de Kadernota 2018-2027 'dat de voortgang van de maatregelen herstel natte natuurgebieden, beek- en kreekherstel, vispassages en ecologische verbindingzones aandacht nodig heeft'.

Tevens zullen 'altijd goed tandjes erbij' die passen in de huidige meerjarenbegroting al in gang worden gezet. Voor watersystemen gaat het dan bijvoorbeeld om een gewenste uitbreiding van het aantal km actief randenbeheer (met maximaal 250 km bovenop de huidige 600 km). Het waterschap levert ook een van de vier pilotgebieden in het Maasstroomgebied (Tonnekreek) voor het verkennen van de mogelijke waterkwaliteitswinst door een verdere verduurzaming van het grondgebruik in het landelijk gebied. Hierbij wordt samengewerkt met agrarische ondernemers, de provincie Noord-Brabant, de ZLTO en landelijke kennisinstanties.

Voor zuiveringsbeheer is de ambitie om tenminste één praktijklocatie in het beheergebied in te richten voor het testen van aanvullende zuiveringsmaatregelen. We versterken de samenwerking met Vlaamse partners gericht op beter afgestemde doelen, metingen, watersysteemanalyses, maatregel- en investeringsprogramma's voor de beken in het grensgebied met de provincie Antwerpen. Als onderdeel van het werkprogramma Deltaplan Hoge Zandgronden verkennen we, met provinciale cofinanciering, voor drie beeksystemen (Aa of Weerij ten zuiden van Zundert, Chaamse Beek/Strijbeekse Beek en Kleine Aa/Molenbeek) hoe we een impuls kunnen geven aan een integrale aanpak voor een klimaatbestendig watersysteem. Het gaat dan om ruimtelijke adaptatie, boven-normatieve wateroverlast, waterkwaliteit en een klimaatrobuuste zoetwatervoorziening in samenhang met initiatieven van gebiedspartners.

In Unieverband zal verkend worden of en zo ja in welke mate koploperondernemers en -inwoners kortingen kunnen krijgen op de waterschapshoeffingen voor het treffen van bovenwettelijke maatregelen die bijdragen aan een betere waterkwaliteit. Denk aan agrarische ondernemers die maatregelen treffen om het organisch stofgehalte van de bodem substantieel te verhogen.

Communicatie

Deze notitie verwoordt de (aangescherpte) bestuurlijke ambitie voor het hoofdthema gezond water. Het betreft een aanvulling op en nadere invulling van het Waterbeheerplan 2016-2021. Jaarlijks wordt er in de kadernota op hoofdlijnen inzicht gegeven in de voortgang van het bereiken van onze doelstellingen voor dit hoofdthema. Daarnaast zal voor de uitvoeringszaken op de gebruikelijke wijze via de managementletters inzicht worden gegeven in de voortgang. Op die wijze kunnen ook deze aanvullende afspraken op een goede manier worden ingebed in onze P&C-cyclus en -instrumenten.

In het BOB traject waterkwaliteit zijn een aantal deskundige gebiedspartners actief betrokken geweest. Het betreft het Vlaamse Bekkenssecretariaat Maas, de provincie Antwerpen, de Vlaamse Milieumaatschappij, de NHTV, ZLTO, Staasbosbeheer, Brabants Landschap, provincie Noord-Brabant, Planbureau voor de Leefomgeving en twee adviseurs stedelijk waterbeheer van de gemeenten Tilburg en Breda. Aan hen is gevraagd aan te geven wat zij zelf willen/kunnen investeren in waterkwaliteit en waar zij samenwerkingskansen zien met het waterschap. De aanbevelingen van deze gebiedspartners zijn betrokken in de oordeelsvormende bijeenkomst en de door het DB voorbereide besluitvormingsnotitie. Na besluitvorming door het algemeen bestuur zal de portefeuillehouder deze notitie aan de gebiedspartners zenden met vermelding van de strekking van het genomen besluit.

Relatie met beleidsvelden

- Winnend Samenwerken in Brabant

Niet van toepassing. Na vaststelling door het algemeen bestuur van de besluitvormende notitie 'Bijgeschakelen voor gezond water', zal deze ter inspiratie aan de andere Brabantse waterschappen en de provincie Noord-Brabant kenbaar worden gemaakt.

- Bijdrage aan doelen voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Investerings- en verbetering van waterkwaliteit zijn gericht op gezond water als basis voor duurzaam wonen, werken en recreëren in Midden- en West-Brabant.